
POLITICAL CONTROL AND RESPONSIBILITY OF THE GOVERNMENT IN THE CERTAIN ENVELOPES OF STATE AUTHORITY WITH A SPECIAL ACCENT OF THE PARLIAMENTARY SYSTEM

Dejan VitanskiFaculty of Law –Kicevo University „St. Kliment Ohridski" - Bitola, Macedonia, dvitanski@yahoo.com**Dijana Kirova**

n_dijana@yahoo.com

Abstract: The executive power is a gravitational center of political power, that is the basic lever of the mechanism of power and at the same time, one of the key elements for determining the character of the political system. In order to prevent or disable the concentration of power in the hands of the executive power, political and legal thought have repeatedly sought for effective mechanisms for restricting that power and keeping it under control. The executive power in order not to turn it into its negation, must be as fully and accurately dimensioned and limited as possible.

The nicules of the idea of political control emerged with the division of power and the need for mutual control and limitation of the various branches of government. In order to mitigate and neutralize the possibility of abuse, one of the mechanisms is to organize the government in a way that one authority oversees the other authority. In that sense, in the relations between the legislature and the executive, it is necessary for the legislation to have no legal means to stop the decisions of the executive power, but with the possibility and authority to control it. Conversely, the executive has the right to veto the legal acts, but can not participate in their voting.

Political control is one of the essential and standardly established functions of parliaments in all countries with a parliamentary or mixed system of government organization. It is a process in which parliament continuously and systematically monitors, analyzes, checks and evaluates the work of the government. In addition, the controlling parliamentary prism observes the overall work of the government as a collegial body of the executive power and the work of ministers as its members in terms of whether they achieve the goals and policies of parliament expressed in the constitution and laws, and whether the manner of who act, the means and the methods they use are purposeful.

Subtlety in the use of instruments of political control is necessary in order not to jeopardize the fundamentals of the independence of the executive, that is, not to undermine the necessary independence of the ministers in undertaking measures within the scope of their portfolio, as well as on the activities for consistent implementation of government policy in general. However, political control, on the other hand, has been established, first of all, to prevent the independence of the holders of the executive power from reaching beyond the limits of the normatively projected trajectory of movement and action, not to turn into arbitrariness and voluntarism, not to manifest ignorant attitude towards the policies and attitudes of the parliament expressed in the laws, and thus indirectly in accordance with the will of the citizens represented in the parliament.

In labor, through a wide-angle view will be analyzed and processed the institutes of political control and political responsibility of the government in certain systems of state power, with particular emphasis on the parliamentary system. In the focus of the scientific-research interest will be the deep and extensive study and awareness of the immanent features of the forms through which the parliamentary control of the administration is effectuated and animated. Also, in this context, the author's intention is to capture the effectiveness of individual control mechanisms.

Keywords: political control, political responsibility, parliamentary issues, interpellation, vote confidence in government.

ПОЛИТИЧКА КОНТРОЛА И ОДГОВОРНОСТ НА ВЛАДАТА ВО ОДДЕЛНИ ОБЛИЦИ НА ДРЖАВНА ВЛАСТ СО ПОСЕБЕН АКЦЕНТ НА ПАРЛАМЕНТАРНИОТ СИСТЕМ**Дејан Витански**Правен факултет-Кичево, Универзитет „Св.Климент Охридски“-Битола, Македонија, dvitanski@yahoo.com**Дијана Кирова**n_dijana@yahoo.com

Апстракт: Извршната власт претставува гравитационен центар на политичката власт, односно основен лост на механизмот на власта и воедно еден од клучните елементи за определување на карактерот на политичкиот систем. Во насока на спречување или оневозможување на концентрацијата на власта во рацете на извршната власт, политичката и правната мисла постојано трагале по ефикасни механизми за ограничување на таа власт и нејзино држење под контрола. Извршната власт за да не се претвори во своја негација, мора да биде што попотполно и попрецизно димензионирана и ограничена.

Никулците на идејата за политичка контрола се јавиле со поделбата на власта и потребата за меѓусебно контролирање и ограничување на различните гранки на власта. За да се ублажи и неутрализира можноста за злоупотреба, еден од механизмите е власта да се организира на начин што едната власт ќе ја надгледува другата власт. Во таа смисла, во односите меѓу законодавната и извршната власт, потребно е легислативата да не располага со правно средство за запирање на одлуките на извршната власт, туку со можност и овластување да ја контролира. И обратно, егзекутивата да има право на вето на законските акти, но да не може да учествува во нивното изгласување.

Политичката контрола е една од есенцијалните и стандардно востановените функции на парламентите во сите земји со парламентарен или мешовит систем на организација на власта. Таа претставува процес во кој парламентот континуирано и систематски ја следи, анализира, проверува и оценува работата на владата. Притоа, низ контролната парламентарна призма се опсервираат целокупната работа на владата како колегијален орган на извршната власт и работата на министрите како нејзини членови, од аспект на тоа дали ги остваруваат целите и политиката на парламентот изразени во уставот и во законите, како и дали начинот на кој постапуваат, средствата и методите што ги користат се целисходни.

Суптилноста во ползувањето на инструментите на политичката контрола е неопходна со цел таа да не ги загрози фундаментите на независноста на егзекутивата, односно да не ја доведе во прашање потребната самостојност на министрите во преземањето мерки од делокругот на својот ресор, како и на активностите за доследно спроведување на владината политика воопшто. Меѓутоа, политичката контрола, од друга страна, е востановена, пред се, да оневозможи независноста на носителите на извршната власт да излезе надвор од границите на нормативно проектираната траекторија на дејствување, да не премине во самоволие, арбитрарност и волунтаризам, да не манифестира игнорантски однос спрема политиката и ставовите на парламентот изразени во законите, а со тоа посредно и спрема волјата на граѓаните претставена во парламентот.

Во трудот преку широкоаголен поглед ќе се анализираат и обработуваат институтите политичка контрола и политичка одговорност на владата во одделни системи на државна власт, со посебна нагласка на парламентарниот систем. Притоа, во фокусот на научно-истражувачкиот интерес ќе биде длабинското и екстензивното проучување и осознавање на иманентните обележја на облиците преку кои се ефектуира и оживотворува парламентарната контрола над управата. Исто така, во овој контекст, интенцијата на авторот е и да ја долови ефективност на одделните контролните механизми.

Клучни зборови: политичка контрола, политичка одговорност, пратенички прашања, интерпелација, гласање доверба на влада.

1. ВОВЕД

Политичката контрола е контрола на владата од страна на парламентот. Погледнато низ историска призма, иницијалната каписла за политичката контрола била судирот меѓу парламентот и монархот и настојувањето за правно ограничување на прерогативите на монархот. Имено, коренот или генезата на големите уставни и политички турбуленции во XVII век воопшто, а посебно во Англија, е прашањето за контрола врз работата на егзекутивата и барањето кралот да го почитува мислењето на парламентот. Ваквото барање може да се оквалификува како камен-темелник во историјата на појавата на англискиот парламентаризам, поради јасно прокламираниот стремеж за политичка контрола на легислативата над егзекутивата, со крајна цел одговорност на владата за евентуалното непостапување по мислењето и насоките на парламентот.

Еден од условите *sine qua non* за постоење парламентарен систем е солидарна политичка одговорност на владата пред парламентот. Парламентот (треба да) врши постојана контрола врз работата на владата и министрите преку: поставување пратенички прашања за работата на владата и нејзините министри; поставување интерпелација за одговорност на владата како колективно тело; формирање постојани комисии за следење на работата на владата; формирање повремени анкетни комисии за испитување на одговорноста на министрите за преземените мерки во конкретни случаи и одлучување за буџетот, како основен акт за финансирање на владините активности.

2. ПОИМ И ЕЛЕМЕНТИ НА ПОЛИТИЧКАТА КОНТРОЛА

Политичка контрола е контролата што парламентот ја врши врз носителите на извршните функции. Таа опфаќа неколку супстанцијални елементи:

- политичката контрола претставува збир на овластувања и механизми кои на парламентот му ги дава највисокиот правно-политички акт на државата-уставот;
- во вршењето на контролата парламентот се јавува како активен субјект, со право на преземање мерки од кои крајниот ефект може да биде утврдување политичка одговорност на владата со соодветни консеквенци, што го определува и нејзиниот правен карактер;
- предмет на контрола е целокупната работа на владата како колегијален орган на извршната власт и работата на министрите како нејзини членови, од аспект на тоа дали ги остваруваат целите и политиката на парламентот изразени во уставот и во законите, како и дали начинот на кој постапуваат и средствата и методите што ги користат се целесходни;
- политичката контрола претставува процес во кој парламентот континуирано и систематски ги следи, анализира, проверува и оценува работата и однесувањето на владата, при што доколку утврди дека истите се во спротивност со ставовите, сфаќањата и мислењата на парламентот, преку оживотворување на контролните механизми ќе се ефектуира конкретна политичка одговорност (Гушева, С, Политичката контрола на Собранието на Република Македонија над Владата на Република Македонија (1991-2007), Винсент графика Скопје, 2008, стр. 22-23).

3. ПОЛИТИЧКА КОНТРОЛА И ОДГОВОРНОСТ ВО ОДДЕЛНИ СИСТЕМИ НА ДРЖАВНА ВЛАСТ

Основно обележје на претседателскиот систем е постоењето едноглава или монокефална извршна власт, олицетворена во претседателот на државата. Во овој облик на државна власт, шефот на државата е едновременно и претседател на владата, самостојно ги именува министрите и непосредно раководи со нивната работа. Притоа, членовите на кабинетот непосредно одговараат пред претседателот, а не пред законодавно-претставничкото тело.

Суштината на овој систем од аспект на одговорноста на извршната власт, се изразува со следнава формула: политички неодговорен шеф на држава + политички неодговорни министри = претседателски систем.

Од гледиште на одговорноста, суштината на парламентарниот систем, пак, се изразува со формулата:

Политички неодговорен шеф на држава + политички одговорна влада = парламентарен систем.

Според Морис Диверже, „есенцијален елемент“ во дефиницијата на парламентарниот систем е „колективната политичка одговорност на владата пред парламентот“ (Duverger, M, *Institutiones politiques et droit constitutionnel*, Paris, 1960, стр. 188-192).

Од фактот што владата се избира и произлегува од парламентот, произлегува и нејзината политичка одговорност пред парламентот.

Во парламентарниот систем, начелото на солидарна одговорност значи дека сите министри се еднакво и заедно одговорни за сите владини одлуки. Во случај на недоверба на парламентот кон определен министер, тоа претставува искажување недоверба кон целата Влада според принципот „one out, all out“ (еден надвор, сите надвор).

Во Англија, лулката на парламентаризмот, парламентарниот систем, всушност се изнедрил од политичката одговорност на владата која има два елемента: прво, владата во целост одговара за својата работа пред Долниот дом-Домот на комуните и второ, во случај на изгласана недоверба, владата ја напушта власта. Меѓутоа, во случај на изгласана недоверба владата може да побара распуштање на Долниот дом, ако не сака да поднесе оставка. Во таков случај се распишуваат нови парламентарни избори со цел избирачкото тело како врвен арбитер да го даде конечниот збор.

Во различни облици на парламентарен систем, постојат и одредени разлики во поглед на одговорноста на владата. Во дуалистичкиот парламентаризам постои двојна одговорност на владата: одговорност на владата пред монархот и одговорност на владата пред парламентот, што значи, владата мора да има доверба, како од шефот на државата, така и од парламентарното мнозинство. Овој облик на парламентаризам бил карактеристичен за Англија од почетокот на XVIII до почетокот на XIX век, а во Франција се развил во периодот на јулската монархија од 1830 до 1848 година кога на власт дошол Луј-Филип како припадник на орлеанската гранка на бурбонската династија, поради што и го добил името орлеански парламентаризам.

Монистичкиот парламентаризам се карактеризира со послаба влада, одговорна пред долниот дом на парламентот. Ваков облик на парламентаризам со монархистичко владеење постои во скандинавските земји, Белгија, Холандија, а со републиканско владеење во Индија.

Рационализираниот парламентаризам, пак, се одликува со детално уредена постапка за гласање недоверба на владата, утврдување прецизни рокови за тоа и со квалифицирано мнозинство гласови за изгласување на недовербата. Типичен пример на рационален парламентаризам е парламентаризмот на Германија воведен со Основниот закон од 1949 година. Имено, со овој уставен документ детално е разработена постапката за изгласување недоверба на германската влада од Бундестагот. Во овој устав, една од „сигурносните клаузули“ која треба да обезбеди стабилна влада е т.н конструктивно изгласување на недоверба. Оваа клаузула со превентивна природа бара мнозинството од вкупниот број членови на Бундестагот претходно да предложи нов кандидат за Канцелар (премиер), за да може да се пристапи кон гласање за доверба. Доколку овој услов е исполнет, тогаш може да се пристапи кон гласање на доверба на Канцеларот и доколку Бундестагот му изгласа недоверба, Сојузниот претседател е должен за нов канцелар да го именува претходно утврдениот кандидат.

Во комбинираниот (мешовитиот) систем, исто како и во парламентарниот систем, владата е политички одговорна пред парламентот и на владата може да и се гласа доверба или недоверба во парламентот. Во овој контекст, на пример, во францускиот комбиниран модел на државна власт, владата политички одговара пред парламентот, постои постапка за гласање на доверба и на недоверба на владата, функционира механизмот на пратенички прашања и најпосле, владата може предвреме да го загуби мандатот, ако така одлучи парламентарното мнозинство.

4. ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА БИТИЕТО И РАЗРАБОТУВАЊЕ НА КОНЦЕПТОТ НА ПОЛИТИЧКА ОДГОВОРНОСТ НА ВЛАДАТА

Под политичка одговорност се подразбира одговорноста на министрите, секој поединечно за својата работа, односно за работата на владата во целина, пред парламентот. Оваа одговорност е политичка зашто не имплицира незаконитост како кај судската одговорност, туку ја „дијагностицира“ нецелисходноста и се состои од изразување недоверба на парламентарното мнозинство спрема извршната власт. Тоа значи дека, парламентот не им суди на министрите, туку само изјавува дека ја изгубиле неговата доверба (Spektorski Evgenije, Drzava I njen zivot, Beograd, 1933, str. 11).

Историски гледано, колективната-солидарната политичка одговорност на владата првпат доаѓа до израз во Англија во 1782 година, кога Долниот дом му изгласал недоверба на кабинетот на лордот Норт. Оттука, 1782 година е нотирана како година на воведување на парламентарниот систем, затоа што на претходно востановениот институт распуштање на парламентот од извршната власт му се додава и вториот клучен елемент – солидарна политичка одговорност на владата пред парламентот (Шкариќ, С, Уставно право, осмо издание, Култура-Скопје, 2015, стр. 683). Колективната одговорност е значајна заради обезбедување единственост, кохезивност, компактност и координираност во водењето на внатрешната и на надворешната политика. Метафорички, оваа суштинска одредница може да се изрази како: „Државниот брод не може да едри во исто време во различни правци“ (A.Corry Abraham, cit. po Markovic, R, Izvrshna vlast, Savremena administracija, Beograd, str. 211).

Политичката одговорност може да се изрази во индивидуална и во колективна форма. Индивидуална е онаа што ја сноси министерот поединечно, а колективна одговорност е онаа што ја поднесуваат сите министри заедно, т.е владата како целина.

Министерот политички одговара за: 1. актите, дејствијата и постапките што ги донел и ги презел самостојно, како раководител на ресорот; 2. актите и постапките што ги презел по претходна одлука на владата, во согласност со нејзината општа политика; и 3. актите и постапките, кои произлегуваат од учеството на министерот во работата на владата, креирањето на нејзината политика и донесувањето на нејзините одлуки (Витански, Д, Јавна и државна администрација, второ издание, Скопје, 2014, стр. 315).

Министерот политички одговара не само за сопствените акти и дејствија, туку и за актите и дејствијата на сите органи во рамки на неговиот ресор. Во овој контекст, тој не може да ја симне одговорноста од сопствените плеќи и да ја трансферира врз некој од другите службеници.

Посебно интересен за одбележување е фактот што во земјите со парламентарен систем, министерот подлежи на политичка одговорност и за работата на шефот на државата. Имено, министерот сноси ваква одговорност за актите и за дејствијата на шефот на државата бидејќи со својот спремапотпис, всушност партиципирал во нивното донесување или, на некој друг начин учествувал во определени дејствија кои ги презел претседателот на државата. Во парламентарниот систем, шефот на државата како дел од двоглавата или бифедална извршна власт е политички неодговорен и ниеден правен акт чие донесување е во негова надлежност, нема сила без премапотписот на премиерот или надлежниот министер. Со чинот на

премапотпишување владата, всушност, ја презема на себе политичката одговорност за актите на политички неодговорниот шеф на држава.

5. ПРАТЕНИЧКИ ПРАШАЊА

Пратеничкото прашање е форма за контрола врз работата на владата и на нејзините министри од страна на пратениците. „Оваа форма на политичка контрола им овозможува на пратениците, а посебно на опозицијата, да ја стават на удар активноста на владата и работата на секој министер, без притоа официјално да го постават прашањето на одговорноста на владата“ (Thiery Debard, Dictionaire de droit constitutionnel, Ellippses, Paris, 202, стр. 133). Во одделни земји, институтот пратеничко прашање начелно е утврден и регулиран со нивните уставни додека, пак, во други земји сите аспекти поврзани со постапката за користење на овој контролен механизам се детално разработени во процедуралните правила на парламентите.

Преку овие прашања, пратениците имаат можност да бидат информирани за најразлични сегменти од делокругот на министерствата, за мислењата и ставовите на министрите и на владата по одделни прашања, за активностите што се преземаат или се планира да бидат преземени и сл.

Прашањата може да се поставуваат до претседателот на владата или непосредно до ресорните министри, а во некои парламенти е дадена можност да се поставуваат и до претставници на други државни органи. Компаративно погледнато, во процедуралните правила на најголем број парламенти е утврдена обврската, прашањата да бидат кратки, концизни, јасно одредени односно дефинирани и со кратко образложение. Според формата во која се поставуваат, пратеничките прашања можат да бидат усни или писмени. Во некои земји се определува одреден ден во неделата или месецот во кој што можат да се поставуваат пратенички прашања. Во други земји, тие можат да се поставуваат на секоја седница со тоа што се определува и конкретизира тоа да биде пред почетокот на седницата, односно пред отпочнувањето расправа по точките од дневниот ред или на крајот на седницата, во која времето одредено за поставување пратенички прашања се нарекува актуелен час, а во некои парламенти, пак, денот и времето за пратенички прашања се утврдуваат по потреба (Гушева, С, Политичката контрола на Собранието на Република Македонија над Владата на Република македонија (1991-2007), Винсент графика Скопје, 2008, стр. 62).

Најчесто, целта на пратеничките прашања што се поставуваат од опозиционите пратеници е преку критика на политиката, мерките и активностите на владата и на министрите, да се дискредитира егзекутивната власт пред јавноста, а истовремено, преку изнесување на сопствените ставови и позиции да се мобилизира и придобие гласачкото тело на своја страна. Додека, пак, кога прашањата се упатуваат од членовите на парламентарното мнозинство, интенцијата е да се промовираат и да им се даде хиперболична слика на позитивните ефекти од работата на владата.

Основната разлика меѓу пратеничкото прашање и интерпелацијата се состои во тоа што, после прашањето што одреден член на парламентот ќе му го постави на некој министер, следува одговор од страна на министерот. Потоа, пратеникот може да постави дополнително прашање и да добие одговор на него. И тука се апсолвира употребата на овој инструмент, односно за предметот на прашањето не се води натамошна дискусија во која би партиципирале и другите членови на претставничкото тело, ниту пак се пристапува кон гласање доверба на функционерот. Од пратеничкото прашање не може да произлезе непосредна политичка одговорност и изрекување санкција (Витански, Д, Јавна и државна администрација, второ издание, Скопје, 2014, стр. 315-316).

6. ИНТЕРПЕЛАЦИЈА

Изразот интерпелација влече корени од латинскиот збор *interpellatio*, што значи да се праша, да се напаѓа или да се протестира. Таа може да се постави за работата на владата и за секој нејзин член одделно.

Интерпелацијата претставува посебен механизам што им стои на располагање на членовите на законодавното тело за вршење политичка контрола врз владата и одделни нејзини членови. Таа може да се покрене по повод некое начелно прашање, за прашања од општата политика кои спаѓаат во надлежност на владата или за преземени дејствија, постапки или мерки од одделен член на владата во вршењето на неговата функција. Овој инструмент се активира со цел да се оневозможи владата да постапува самоволно и волунтаристички и да не презема мерки и активности што се во спротивност со парламентарните проекции.

Компаративно погледнато, интерпелацијата како посебен механизам на политичка контрола начелно ја предвидуваат уставите на повеќето држави. Меѓутоа, бројот на пратениците што можат да ја иницираат, формата и содржината на прашањата во врска со кои се поднесува, роковите во кои владата е должна да одговори, расправата, гласањето по интерпелацијата, последиците што можат да произлезат од неа, како и

други прашања и аспекти кои непосредно произлегуваат од овој институт, подетално се разработени и регулирани со процедуралните правила на парламентите на тие држави.

Интерпелацијата се поднесува во писмена форма, со образложение и потпишана од подносителите. Кај интерпелацијата, која најчесто е иницирана од група пратеници, после произнесувањето на функционерот против кој е насочена, следува широка дискусија во која можат да учествуваат не само интерпелатот и интерпелираниот, туку и останатите членови на парламентот. Иманентно обележје кое на интерпелацијата и дава карактер на самостоен инструмент, е што по добивањето одговор на неа, односно откако функционерот или владата што се ставени на „тапет“ ќе ги изнесат сопствените аргументи во врска со наводите содржани во интерпелацијата, се отвора расправа во која право да зборуваат и да го искажуваат своето мислење за работата на министерот или за целокупната владина политика имаат сите пратеници. На крајот од расправата по интерпелацијата се пристапува кон гласање. На тој начин, со гласањето парламентот го искажува својот став во однос на работата на министерот како член на владата или во однос на владата како колегијален орган. Тоа, пак, во зависност од уставните решенија и од процедуралните правила на парламентите, може да води кон покренување политичка одговорност на министерот, односно кон гласање недоверба на владата.

Ако за пратеничкото прашање е битна информацијата, за интерпелацијата се битни претресот и оцената на политиката на владата. Заедничкиот именител на интерпелацијата и на пратеничкото прашање се огледа во тоа што и едниот и другиот инструмент имаат информативен карактер. Тоа значи дека, со нив може да се бара од владата или од министрите да реферираат за одредени прашања, проблеми, да елаборираат одделни ставови, аспекти, дејствија и постапки од делокругот на нивната работа. Разликите меѓу овие два механизми, пак, се состојат во тоа што кај пратеничките прашања отсутствуют расправата и непосредната политичка санкција, кои, од друга страна, претставуваат супстанцијални елементи на интерпелацијата.

7. ДРУГИ ИНСТРУМЕНТИ НА ПОЛИТИЧКА КОНТРОЛА НА ВЛАДАТА

Во земјите со парламентарен систем, етаблирани се и други механизми со кои директно и непосредно се активира политичката одговорност на владата. Тоа се:

1. прашањето за доверба, што владата самата го поставува пред парламентот со цел да го опипа неговиот пулс, односно да ја согледа позицијата и (не)согласноста на законодавниот орган во врска со политиката што таа ја спроведува во определен сегмент; и
2. предлогот за изгласување недоверба на владата, што го поднесува опозицијата.

Во Република Македонија, на пример, прашање за доверба на владата можат да постават најмалку 20 пратеници, во писмена форма и со образложение. Исто така, прашање за доверба на владата може да постави и претседателот на владата во писмена форма или усно на седница на собрание. Одлуката за изгласување недоверба на владата се донесува со мнозинство гласови од вкупниот број пратеници. Доколку на владата и е изгласана недоверба, претседателот на владата поднесува оставка.

Во Англија, доколку домот на комуните изрази недоверба кон владата, таа мора да „абдицира“, односно да даде оставка. Меѓутоа, карактеристика на англискиот систем е тоа што изгласувањето недоверба на владата води, по правило, кон распуштање на домот на комуните и распишување нови избори.

Еден од поефикасните облици на контрола над владата и над администрацијата од страна на парламентот, е преку одобрувањето финансиски средства за нивната работа. Имено, парламентот го усвојува највисокиот финансиски акт – буџетот („моќта на кесето“) и од поделните ставки проектирани во овој документ зависи финансирањето на владата и на одделните органи на администрацијата (Гризо, Н, Основни поими на науката за управата, Скопје, 1981, стр.246).

Едно од средствата на парламентарна контрола претставуваат и анкетните комисии што ги формира законодавниот орган од редот на своите членови, заради детално испитување на определено прашање од работата на некој ресор. Анкетната комисија навлегува подлабоко во одредени случаи, поврзани со одговорноста на владата и на нејзините членови. На барање од анкетната комисија, административните органи се должни да ја поднесат на увид целокупната документација со која располагаат, да дадат искази, да посведочат одредени состојби, настани и сл. Резултатите до кои дошла во своето истражување комисијата ги доставува до парламентот, кој што понатаму одлучува за наодите на комисијата.

8. ЗАКЛУЧОК

Во врска со целисходноста во дејствувањето на извршната власт, востановена е политичката контрола како една од основните функции на законодавно-претставничките тела во сите земји со парламентарен или мешовит систем на организација на власта. Таа претставува процес во кој парламентот континуирано и

систематски ја следи, анализира, проверува и оценува работата на владата. Притоа, низ контролната парламентарна призма се опсервираат целокупната работа на владата како колегијален орган на извршната власт и работата на министрите како нејзини членови, од аспект на тоа дали ги остваруваат целите и политиката на парламентот изразени во уставот и во законите, како и дали начинот на кој постапуваат и средствата и методите што ги користат се целесходни.

Механизмите на политичка контрола не се моделирани за со нив да се манифестира суета, супериорност и надмоќност на законодавното тело во насока на загрозување на фундаментите на егзекутивата, односно нарушување на потребната самостојност на министрите во преземањето мерки од делокругот на својот ресор, како и на активности за доследно спроведување на владината политика. Напротив, институтите политичка контрола и политичка одговорност се конципирани, пред се, да оневозможат носителите на извршната власт да излезат надвор од проектираната траекторија на дејствување, да не преминат во самоволие, арбитрарност и волунтаризам и да не манифестираат игнорантски однос спрема политиката и ставовите на парламентот изразени во законите, а со тоа посредно и спрема волјата на граѓаните претставена во парламентот.

ЛИТЕРАТУРА

- [1]. Б. Г. Питерс, Политика на бирократијата, Компаративен вовед во јавната администрација, Скопје, 2009, стр.350;
- [2] Duverger, M, *Institutiones politiques et droit constitutionnel*, Paris, 1960, стр. 188-192;
- [3]. Гризо, Н, Основни поими на науката за управата, Скопје, 1981, стр. 246;
- [4]. Гушева, С, Политичката контрола на Собранието на Република Македонија над Владата на Република Македонија (1991-2007), Винсент графика Скопје, 2008, стр. 23-24, 47, 62;
- [5]. Jovicic, M, *Odgovornost nosilaca javnih funkcija*, IUP, Beograd, 1968, стр.20;
- [6]. Markovic, R, *Izvrshna vlast, Savremena administracija*, Beograd, str. 211;
- [7]. *Politicka enciklopedija, Savremena administracija*, Beograd, 1975, str. 475;
- [8]. Pusić E., *Nauka o upravi*, Zagreb, 1993, str. 99;
- [9]. Radulović, P, *Odgovornost*, Zagreb, 1982, стр.75;
- [10]. Spektorski Evgenije, *Drzava I njen zivot*, Beograd, 1933, str. 11;
- [11]. Thierry Debard, *Dictionaire de droit constitutionnel*, Ellippses, Paris, 202, стр. 133;
- [12]. Витански, Д, *Јавна и државна администрација*, второ издание, Скопје, 2014, стр. 315-316;
- [13]. Шкариќ, С, *Уставно право*, осмо издание, Култура-Скопје, 2015, стр. 683, 783-784;

